

8. Іваній І. В., Мехед О. Б. Використання STEM технологій та засобів навчання у професійній освіті. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 215. С. 34-40.

9. Марченко Н. М. Роль цифрових технологій у розвитку екосистеми STEM-освіти. *Педагогічна практика*. 2022. № 2. С. 60-65.

10. Гончарук І. І. Інноваційні технології у STEM-освіті. *Освітні тренди*. 2021. № 3. С. 20-25.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-13>

ПСИХОЛОГІЧНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОЛІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЛІДЕРА ТА ПОЛІТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РІЗНИХ ФОРМ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Яремчишин Марко Михайлович

викладач кафедри практичної психології, аспірант

*Навчально-наукового інституту управління психології та безпеки,
студент III курсу*

*Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Питання лідерства завжди постає таким, яке буде актуальним завжди, сукупність психологічно-правового зрізу особистості лідерів, їхнього впливу на соціум через призму правових концепцій дає можливість розширити сферу аналітичної наукової діяльності, що стосується питання управління країнами. Як нам відомо, існують різні форми правління, які в певній мірі впливають на вектор розвитку країн та відповідають соціокультурним засадам та розвитку основних концепцій державотворення тої чи іншої країни. Загалом є такі форми державного устрою: Унітарна та Федеративна. Варто зазначити, що різні країни, які знаходяться на різних континентах мають свою специфіку та особливості, вони відрізняються за історичним розвитком, національним складом, культурою. Вони розвивають своє державотворення шляхом продовження традицій державних утворень, які функціонували на цій території до них. Загалом, їхня форма державного устрою могла трансформуватись у форму правління, політичний режим, територіальний устрій, у сукупності такі фактори можуть впливати на

зміну територіального устрою держави [1], що у свою чергу впливає на модифікацію психологічної відповідальності лідерів та їхній підхід до політичного менеджменту, що має відповідати концепції юридичних основ держави.

Загалом, унітаризм чи федералізм як форми державного устрою впливають на правове розмежування країни, уособлюють різні підходи до адміністративно-територіального устрою країн та різні підходи до реалізації повноважень, згідно національних конституцій країн різних державних інституцій, особливості яких визначають конституції країн.

Наприклад, королівство Бельгія, яке має федеративну модель державного устрою особливе тим, що його федералізм має специфічний характер, що виражається у тому, що це королівство складається з трьох мовних співтовариств (франкомовне, нідерландськомовне та німецькомовне) та трьох регіонів (Валлонія, Фландрія та столичний округ «Брюссель»). Слід зазначити, що мовні співтовариства мають екстериторіальний характер та фактично «накладаються» на регіональні суб'єкти федерації [2]. У сукупності такий різний культуро-політичний розподіл є більш складним, ніж при унітарній формі держави, де потенційна політична дисгармонія соціуму в меншій мірі буде впливати на утворення гострих кризових ситуацій внутрішніх конфліктів у державі. Федералізм передбачає де-факто більш допустимий плюралізм політичних ідей та засад у контексті регіонів федерації, оскільки вони розглядаються як суб'єкти федерації, отже де-юре, на основі положень про форму держави, які зазначені в національних конституціях мають більший вплив на розвиток різних політичних процесів, характер яких може бути різним, що впливає на певне розуміння політичними лідерами своєї значущості та ваги своїх обіцянок та дій.

При федералізмі соціально-значущі лідери вимушені в більшій мірі при аналізі причинно-наслідкових зв'язків своїх політичних дій та рішень опиратися ще й на те, яким чином вони зможуть задовільнити потреби своїх національних суспільств з різною культурою у контексті співіснування з іншим суб'єктом федерації в умовах єдиної держави, на прикладі Бельгії це мовні співтовариства та відповідні регіони. У Швейцарії, яка є федерацією та поділена на «кантони», на основі мовного фактору функції глави держави та уряду виконує федеральна Рада Президент Швейцарської конфедерації обирається терміном на 1 рік з членів Федеральної 320 Ради. Специфікою є те, що традиційні функції глави держави за цих умов виконуються як президентом, так і Федеральною Радою, які спільно є урядом Союзу. Таким чином, у Швейцарії функції глави держави й уряду поєднані в одному органі, який формується так само, як обирається президент у парламентарній республіці [3, с. 265]. Отже, на прикладі Швейцарської федерації ми можемо побачити органічне комбінування правового аспекту та

політичного менеджменту в умовах конфедерації, яка має суттєві особливості внутрішньодержавного поділу.

При унітарній формі держави питання політичного менеджменту є більш гострим, оскільки усвідомлення своєї відповідальності політиками має більшу значимість. Це все проявляється через систему внутрішньополітичної організації єдиного культурно-політичного соціуму, яке потребує підхід до забезпечення реалізації правових приписів з урахуванням того, що унітарність хоч і передбачає певну єдину чітко вибудовану централізовану правову структуру, але при політичному менеджменті потребує урахування особливостей адміністративно-територіального поділу унітарної держави та культурних особливостей. Наприклад, в правовій науковій площині розрізняють дві форми унітарних держав – просту, в якій утворюються лише адміністративно-територіальні одиниці і складну (поряд з адміністративно-територіальними одиницями існують певні автономні територіальні утворення) [4]. Враховуючи фактор автономії територіального утворення при в контексті унітарної форми держави політичним лідерам варто формувати політичний менеджмент з урахування виконання зобов'язань, прописаних в національному законодавстві на основі забезпечення реалізації потреб автономії з іншими адміністративно-територіальними одиницями. Отже, це буде вагомим впливати на розуміння своєї відповідальності політичного лідера та ваги прийнятих ним рішень, оскільки неузгодження культурних особливостей буде впливати негативно на функціонування суспільних та правових інститутів. При унітарності основою всього політичного менеджменту буде реалізація державної політики через різні органи різного рівня з централізованою структурою для задоволення конституційно затверджених приписів.

Отже, загалом федералізм та унітаризм виражають те, яким чином державний апарат буде провадити свою політику при реалізації конституційно-затверджених приписів. Роль та важливість психологічної відповідальності політичних лідерів при федералізмі будуть менш важливими, оскільки федералізм як форма державного устрою, згідно правових приписів зумовлює закріплення різних культурних особливостей регіонів в одній країні, отже державний апарат менш централізований та більш ефективний на рівні суб'єктів федерації. При унітаризмі централізований підхід до державної форми передбачає чітку ієрархію державних органів, підхід до менеджменту яких має орієнтуватись на політичні особливості унітарного соціо-культурного простору. Разом з тим, при політичному менеджменту в унітарній країні основною особливістю політичних тенденцій є намагання постійного узгодження політичної ідеології з потребами представників різних культур всередині країни. Таким чином, наслідки дій та рішень

політичних лідерів мають більший вплив на майбутній державний розвиток та забезпечення національної безпеки, отже він має в більшій мірі усвідомлювати свої рішення і свою відповідальність не просто перед суспільством, а й перед культурними особливостями країни.

Література:

1. Ф. А. Аметка. Сучасні тенденції трансформації форм державного устрою. Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2004. Вип. 25. С. 252-257. С. 253. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2004_25_47

2. Дягілев, О. В. Особливості федеративної моделі державного устрою в королівстві Бельгія. Актуальні проблеми міжнародного права. Матеріали науково-практичного круглого столу (17 квітня 2015 року). Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2015. С. 46.

3. Сухонос В. В. Інститут глави держави в конституційному праві: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 339 с. 265

4. Марущак, Н. В. Сутність унітарної форми територіального устрою. Юність науки – 2022: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : зб. тез XII Міжнарод. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 15-16 трав. 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С. 291-293. с. 291.